

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum voluntas de necessitate velit quicquid vult.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

non est minus natum mouere intellectum, quam bonum affectum. Et praeterea hoc quod voluntas non cogitur a bono, non est ex insufficientia boni ad mouendum, sed ex ipsa ratione voluntatis, ut ex dictis patet. Et per hoc patet solutio ad nonum.

AD X. dicendum, quod res quae est extra animam, non imprimat speciem suam in intellectum possibilem, nisi per operationem intellectus agentis. Et pro tanto anima in seipsa informare formas rerum. Similiter non est sine operatione voluntatis, quod voluntas in appetibile tēdat. Vnde ratio non sequitur. Et praeterea potest dici, sicut ad praecedentia duo.

AD XI. dicendum, quod primum bonum est per se volitum, & voluntas per se & naturaliter illud vult, non tamen illud semper vult in actu. Non enim oportet ea quae sunt naturaliter conuenientia animae, semper actu in anima esse, sicut principia quae sunt naturaliter cognita, non semper actu considerantur.

AD XII. dicendum, quod non ad eandem necessitatem pertinet necessitas quae per scientiam aliquid necessario cognoscimus, & necessitas quae de necessitate scientiam appetimus. primum enim potest esse secundum necessitatem coactionis: sed secundum non, nisi secundum necessitatem naturalis inclinationis. Et sic voluntas de necessitate vult bonum, in quantum naturaliter vult bonum.

Et per hoc patet solutio ad decimum tertium.

AD XIII. dicendum, quod libertas quae augetur & minuitur, est libertas a peccato & a miseria, non autem libertas a coactione, vnde non sequitur quod voluntas possit ad hoc deduci quod cogatur.

AD PRIMVM autem in contrarium dicendum, quod auctoritas illa est intelligenda de necessitate coactionis, quae repugnat voluntati, non autem de necessitate naturalis inclinationis quae secundum Aug. in 5. de Civitate Dei, voluntati non repugnat.

cap. 10. 10. 5.

AD SECUNDVM dicendum, quod non pertinet ad imperantiam voluntatis si naturali inclinatione de necessitate in aliquid feratur, sed ad eius virtutem, sicut graue tanto est virtuosius quanto maiori necessitate deorsum fertur. Pertineret autem ad eius infirmitatem si ab alio cogatur.

AD TERTIVM dicendum, quod libertas secundum Aug. opponitur necessitati coactionis, non autem naturalis inclinationis.

AD QVARTVM dicendum, quod necessitas naturalis non repugnat dignitati voluntatis: sed sola necessitas coactionis.

AD QVINTVM dicendum, quod voluntas in quantum est rationalis, ad opposita se habet, hoc enim est considerare ipsam secundum hoc quod est ei proprium: sed prout est natura quaedam nihil prohibet eam determinari ad vnum.

AD SEXTVM dicendum, quod voluntas diuiditur contra appetitum naturalem cum praecisione sumptu, id est qui est naturalis tantum, sicut homo contra id, quod est animal tantum, non autem diuiditur ipsum, sicut homo includit animal.

AD SEPTIMVM dicendum, quod ratio illa procedit de voluntate secundum quod voluntas est, hoc enim est proprium voluntati in quantum est voluntas, quod sit domina suorum actuum.

ARTICVLVS VI.

Utrum voluntas de necessitate velit quicquid vult.

1. p. q. 82. art. 2.

SEXTO quaeritur, utrum voluntas de necessitate velit quicquid vult. Et videtur quod sic: quanto enim aliquid est nobilius, tanto est immutabilius: sed viuere est nobilius quam esse, & intelligere quam

viuere, & velle quam intelligere. ergo velle est immutabilius quam esse: sed esse animae volens est immutabile, quia est incorruptibile. ergo & velle eius est immutabile: & ita quicquid vult, immutabiliter & necessario vult.

¶ 2. Præ. Quanto aliquid est Deo conformius, tanto immutabilius est: sed magis conformatur anima Deo conformitate sua quae est similitudinis, quam prima conformitate quae est imaginis: in prima autem conformitate habet immutabilitatem, quia non potest imaginem amittere anima secundum illud Psal. 38. In imagine pertransit homo. ergo de secundum conformitatem secundam quae est similitudinis consistens in debita voluntatis ordinatio, habebit immutabilitatem, ut voluntas immutabiliter velit bonum, nec possit velle malum.

¶ 3. Præ. Sicut se habet actus ad ens actum, ita potentia ad ens potentiale: sed Deus cum sit actu bonus, non potest aliquid actu malum facere. ergo eius potentia quae bona est, non potest producere aliquid quod sit malum in potentia, & ita voluntas quae diuina potentia produxit, non potest in malum.

¶ 4. Præ. Secundum Philosophum in sexto & septimo Ethicorum, sicut principia se habent ad conclusiones in scientiis demonstratiuis, ita fines ad ea quae sunt ad fines in operabilibus, & appetibilibus: sed ex principiis quae sunt naturaliter inducitur intellectus, ut conclusiones cognoscatur de necessitate. ergo ex hoc quod voluntas de necessitate vult finem vltimum per modum iam dictum, de necessitate etiam volet omnia alia, quae in finem vltimum ordinantur.

¶ 5. Præ. Omne illud, quod est naturaliter determinatum ad aliquid, de necessitate consequitur illud, nisi sit aliquid impediens: sed voluntas naturaliter vult bonum, ut dicit glossa Roma. septimo ergo immutabiliter vult bonum, cum non sit aliquid quod eam impedire possit, eo quod est sub Deo potestissima secundum Bernardum.

¶ 6. Præ. Sicut tenebra opponitur luci, ita malum bono: sed visus qui est naturaliter determinatus ad cognoscendum lucem, & lucida, ita naturaliter videt, quod illud quod est tenebrosum, videre non potest. ergo & voluntas, cuius obiectum est bonum, ita immutabiliter vult bonum quod malum nullo modo velle poterit, & sic voluntas habet aliquam necessitatem non solum respectu finis vltimi, sed respectu aliorum.

SED CONTRA. Augustinus dicit, quod voluntas est qua peccatur, & recte viuatur. ergo voluntas non se habet immutabiliter, nec ad bonum nec ad malum.

¶ 2. Præ. Secundum Augustinum peccatum adeo est voluntarium, quod nisi sit voluntarium, non est peccatum: si igitur peccatum nullo modo est a voluntate, peccatum nullo modo erit, quod expectato patet esse falsum.

RESPON. Dicendum, quod ex hoc aliquid dicitur esse necessarium quod est immutabiliter determinatum ad unum. Vnde cum voluntas in determitate non habeat respectu multorum, non habet respectu unum necessitatem: sed respectu eorum in ad quae naturali inclinatione determinatur, ut dictum est. quia omne mobile reducitur ad immobile, & in determitate ad determinatum, sicut ad principium oportet quod id, ad quod voluntas est determinata, oportet quod id, ad quae non est determinata, & hoc est finis vltimus ut dictum est. Inuenitur autem indeterminatio voluntatis respectu terminum scilicet

scilicet respectu obiecti, respectu actus, & respectu ordinis in finem. Respectu obiecti quidem est indeterminata voluntas, quantum ad ea quae sunt ad finem, non quantum ad ipsum finem ultimum, ut dictum est. quod ideo contingit, quia ad finem ultimum multis vijs perueniri potest, & diuersis diuersa viae conueniunt pueniendi in ipsum. Et ideo non potuit esse appetitus voluntatis determinatus in ea, quae sunt ad finem, sicut est in rebus naturalibus, quae ad certum finem & determinatum non habent, nisi certam, & determinatam viam. Et sic patet quod res naturales, sicut de necessitate appetunt finem, ita & ea quae sunt ad finem, ut nihil sit in eis accipere quod possint appetere, vel non appetere. Sed voluntas de necessitate appetit finem ultimum, ut non possit ipsum non appetere: sed non de necessitate appetit aliquid eorum, quae sunt ad finem. Unde respectu huius est in potestate eius appetere hoc, vel illud. Secundo est voluntas indeterminata respectu actus: quia circa obiectum determinatum potest uti actu suo cum voluerit, vel non uti potest, exire in actum volendi respectu cuiuslibet & non exire, quod in rebus naturalibus non contingit. Graue enim semper descendit deorsum in actu, nisi aliquid prohibeat. Quod exinde contingit, quod res inanimatae non sunt motae a seipsis: sed ab alijs, unde non est in eis moueri, vel non moueri. Res autem animatae mouentur a seipsis, & inde est quod voluntas potest velle, & non velle. Tertio indeterminatio voluntatis est respectu ordinis ad finem, in quantum voluntas potest appetere id, quod secundum veritatem in finem debitum ordinatur, vel secundum apparentiam tantum. Et haec indeterminatio ex duobus contingit. scilicet ex indeterminacione circa obiectum in his, quae sunt ad finem, & iterum ex indeterminacione apprehensionis, quae potest esse recta & non recta: sicut ex aliquo principio vero dato non sequitur falsa conclusio, nisi per aliquam falsitatem rationis, uel assumentis aliquam falsam, uel falso ordinantis principium in conclusionem. Ita ex quo inest appetitus rectus ultimi finis, non potest sequi quod aliquis aliquid inordinate appeteret, nisi ratione acciperet aliquid inordinate in finem, quod non est ordinabile in finem. Sicut qui appetit beatitudinem appetitu recto, nunquam educeretur in appetendam fornicationem, nisi in quantum apprehendit eam, ut quoddam hominis bonum, in quantum est quoddam delectabile bonum, & sicut ordinabilem in beatitudinem, uel ut quaedam imaginem eius. Et ex hoc sequitur indeterminatio uoluntatis, quae bonum potest, uel malum appetere. Cum autem uoluntas dicatur libera, in quantum necessitate non habet, libertas uoluntatis in tribus considerabitur. scilicet quantum ad actum, in quantum potest uelle, uel non uelle, & quantum ad obiectum, in quantum potest uelle hoc, uel illud, & eius oppositum, & quantum ad ordinem finis, in quantum potest uelle bonum, uel malum. Sed quantum ad primum horum inest libertas uoluntati, in quolibet statu naturae respectu cuiuslibet obiecti. Secundum uero horum est respectu quorundam obiectorum, scilicet respectu eorum quae sunt ad finem, & non ipsius finis, & etiam secundum quemlibet statum naturae. Tertium uero non est respectu omnium obiectorum: sed quorundam eorum, scilicet quae sunt ad finem: nec respectu cuiuslibet status naturae: sed illius tantum in quo natura deficere potest. Nam ubi non est defectus in apprehendendo & conferendo, non potest esse uoluntas mali in his, quae sunt ad finem, sicut patet in beatis. Et pro tanto dicitur, quod uelle malum, nec est

A libertas, nec pars libertatis, quamuis sit quoddam libertatis signum.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod esse animae non est determinatum a seipsa, sed ab alio: sed ipsa determinat sibi finem uelle. Et ideo quamuis esse sit immutabile, tamen uelle indeterminatum est, ac per hoc in diuersa flexibile. Et tamen non est verum, quod intelligere sit nobilior quam esse: sed determinatur ab esse, immo sic esse eo est nobilior secundum Dionysium 5. cap. de Diuinis nominibus.

AD SECUNDUM dicendum, quod conformitas imaginis attenditur secundum potentias naturales, quae sunt ei determinatae a natura. Et ideo illa conformitas semper manet. Sed secunda conformitas, quae est similitudinis est per gratiam & habitus & actus virtutum, ad quae omnia ordinantur per actum uoluntatis, qui in sua potestate consistit, & ideo ista conformitas non semper manet.

AD TERTIUM dicendum, quod in Deo non est potentia passiva, uel materialis quae distinguitur contra actum, de qua obiectio procedit: sed potentia actiua, quae est ipse actus: quia unumquodque est potens agere secundum quod est actu. Et tamen quod uoluntas sit flexibilis ad malum, non habet secundum quod est a Deo: sed secundum quod est de nihilo.

AD QUARTUM dicendum, quod in scientijs demonstrationis conclusionibus hoc modo se habent ad principia, quod remota conclusione remouetur principium. Et sic propter hanc determinationem conclusionum respectu principiorum, ex ipsis principijs intellectus cogitur ad consentiendum conclusionibus. Sed ea quae sunt ad finem, non habent hanc determinationem respectu finis, ut remoto aliquo eorum remoueatur finis, cum per diuersas uias possit perueniri ad finem ultimum, uel secundum ueritatem, uel secundum apparentiam. Et ideo ex necessitate quae inest appetitui uoluntario respectu finis, non inducitur necessitas ei respectu eorum, quae sunt ad finem.

AD QUINTUM dicendum, quod uoluntas uult naturaliter bonum, sed non determinate hoc bonum uel illud: sicut uisus naturaliter uidet colorem: sed non hunc uel illum determinate. Et propter hoc quicquid uult, uult sub ratione boni: non tamen oportet quod semper hoc uel illud bonum uelit.

AD SEXTUM dicendum, quod nihil est adeo malum, quod non possit habere aliquam speciem boni, & ratione illius bonitatis habet, quod mouere possit appetitum.

ARTICVLVS VII.

Verum aliquis mereatur uolendo illud, quod de necessitate uult.

SEPTIMO quaeritur, utrum aliquis mereatur uolendo illud quod de necessitate uult. Et uidetur quod non, quia illud quod de necessitate uult, naturaliter uult: sed naturalibus non meremur, ergo tali uoluntate non meremur.

¶ 2 Præ. Meritum & demeritum sunt circa idem: sed nullus demeretur in eo, quod vitare non potest secundum Augustinum, ergo nullus meretur in eo, quod de necessitate uult.

¶ 3 Præ. Nullus meretur nisi per actum uirtutis, sed omnis actus uirtutis est ex electione, non autem ex naturali inclinatione, ergo nullus meretur in eo, quod de necessitate uult.

SED CONTRA, Deum naturaliter ex necessitate quilibet creatura appetit: sed in dilectione Dei meremur, ergo in eo quod necessario quis uult mereri potest.

¶ 2 Præ.

D. 55.

D. 559. Paulo a pr. & pars ante medium.

D. 494.

1. 2. q. 88. artic. 6.

1. retr. q. 2. g. Paul. ante medium.